

การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดการพัฒนา ของคาทอลิกและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Comparative Analytic of the Concept of Catholic Development and Sustainable Development.

ผศ.ดร.ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์

* คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

บาทหลวงธรรมรัตน์ เรือนงาม

* คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ผศ.ดร.วัชศิลป์ กฤษเจริญ

* คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ผศ.ดร.ฟรังซิส ไรส์

* คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ดร.นันทพล สุขสำราญ

* คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ผศ.ดร.อภิสิทธิ์ กฤษเจริญ

* คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

วิทยาเขตเซเวียร์ เชียงราย

ดร.ศรัญญู พงศ์ประเสริฐสิน

* คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

Assist.Prof.Dr.Pratheep Chatsuphang

* Faculty of Social Sciences and Humanities,
Mahidol University.

Rev.Thammarat Ruanngam

* Faculty of Theology, Saengtham College.

Rev.Asst.Prof.Dr.Watchasin Kritjaroen

* Faculty of Theology, Saengtham College.

Rev.Asst.Prof.Dr.Franciscus Cais

* Faculty of Theology, Saengtham College.

Rev.Dr.Nantapon Suksumran

* Faculty of Theology, Saengtham College.

Rev.Asst.Prof.Dr.Aphisit Kitcharoen

* Faculty of Liberal Arts, Saengtham College.

Xavier Campus Chiang Rai.

Dr.Saranyu Pongprasertsin

* Faculty of Theology, Saengtham College.

ข้อมูลบทความ

* รับบทความ 22 พฤศจิกายน 2566

* แก้ไข 4 ธันวาคม 2566

* ตอบรับบทความ 19 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาของคาทอลิกและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (2) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาของคาทอลิกและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ และ (3) เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบฐานข้อมูลออนไลน์ของงานวิชาการและงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า (1) แนวคิดการพัฒนาของคาทอลิก เป็นการประกาศข่าวดีและการแพร่ธรรม โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม ในฐานะที่เป็นประชากรของพระเจ้า ขณะที่แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการไตร่ตรองถึงคุณภาพชีวิตของมนุษย์และสังคมถึงการมีสุขภาวะที่ดี โดยพิจารณาจากองค์ประกอบพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ในทุกมิติ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอันเป็นทรัพยากรอันจำเป็นสำหรับการยังชีพของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต (2) ความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายการพัฒนาของคาทอลิกและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ พระศาสนจักรคาทอลิกมีเป้าหมายการพัฒนาตามคุณค่าแห่งพระวรสาร ซึ่งคุณค่าดังกล่าวส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนหรือพัฒนาสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ องค์การและชุมชนคาทอลิกเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา งานของพระศาสนจักรด้านสังคม ช่วยเยียวยาและแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนา และนำพาสังคมระดับท้องถิ่นให้บรรลุสู่เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์, ธรรมรัตน์ เรือนงาม, วชิศิลป์ ฤกษ์เจริญ, ฟรังซิส ไรท์, นันทพล สุขสำราญ,
อภิสิทธิ์ ฤกษ์เจริญ และ ศรัณยู พงศ์ประเสริฐสิน

(3) แนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก คือ พระศาสนจักรคาทอลิกควรวิเคราะห์สาเหตุของสภาพปัญหาสังคมอย่างลึกซึ้ง และดำเนินการในทุกมิติของการพัฒนา ได้แก่ การป้องกัน การส่งเสริม การเยียวยา และการฟื้นฟู

คำสำคัญ: คาทอลิกกับการพัฒนา
 การพัฒนาอย่างยั่งยืน
 การพัฒนาสังคม
 การพัฒนา

บทคัดย่อ

This study has 3 objectives. It aimed to (1) study the concept of Catholic Development and Sustainable Development of the United Nations (2) analyze comparative between Goals of Catholic Development and Sustainable Development Goals of the United Nations, and (3) offer guidelines for the Social Work of Catholic Church.

This study utilized a qualitative research design. Data were collected from documents through the online data-based and were analyzed by inductive content analysis.

The data revealed the following findings. (1) Catholic development concept: It is the announcement of the good news and proclaim the Gospel. By focusing on the importance of human and social development; as God's people. While the concept of sustainable development is a reflection on the quality of life of humans and society, it's about having good health by considering the basic elements of humanity in every dimension including the environment, which is an essential resource for human sustenance both now and in the future. (2) The consistency between the Catholic development goals and the sustainable development goals is that the Catholic Church has the development concepts and goals, which is the value of the Gospel. This value promotes and supports social mobility or social development to achieve the United Nations Sustainable Development Goals. Catholic organizations and communities are important engines for driving

ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์, ธรรมรัตน์ เรือนงาม, วชิศิลป์ กฤษเจริญ, ฟรังซิส ไก่สี, นันทพล สุขสำราญ,
อภิสิทธิ์ กฤษเจริญ และ ศรัญญู พงศ์ประเสริฐสิน

development. Social work of Catholic Church heals and solves problems resulting from development and lead local society to achieve the goals of sustainable development. (3) The Catholic Church's guidelines for social development are that the Catholic Church should analyze the causes of social problems, and operate in all dimensions of development, including prevention, promotion, healing, and rehabilitation.

Keywords: Catholic and Development
Sustainable Development
Social Development
Development

1. บทนำ

วันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 2019 เป็นวันครบรอบ 350 ปี ของมิสซังสยาม (ค.ศ. 1669 - ค.ศ. 2019) ตามวันที่ระบุในสมณสาสน์ Cum sicut accepimus ของสมเด็จพระสันตะปาปา เคลเมนต์ที่ 9 ที่ทรงแต่งตั้งให้ดินแดนแห่งนี้มีสถานะเป็นมิสซัง พระศาสนจักรคาทอลิกไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการภารกิจการประกาศข่าวดี จึงได้จัดให้มีการเฉลิมฉลองครั้งนี้ ในวันที่ 18 พฤษภาคม ค.ศ. 2019 โดยมีพระคาร์ดินัลฟิโลนี สมณมนตรีสมณกระทรวงเผยแผ่ความเชื่อ ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธี ณ หอประชุมนักบุญยอห์น ปอล ที่ 2 อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ต่อมาในวันที่ 20 – 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 2019 เป็นโอกาสอันดีที่พระศาสนจักรคาทอลิกไทยได้ต้อนรับการเสด็จเยือนราชอาณาจักรไทยของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิส อันเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญของ 350 ปีแห่งการสถาปนาพระศาสนจักรคาทอลิกขึ้นในแผ่นดินสยาม อันเป็นการประกาศถึงอารยธรรมแห่งความรักและเมตตาธรรม ตามคำสอนของพระเยซูคริสตเจ้า

การเสด็จเยือนครั้งนี้ สมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิส ทรงมีสมณดำรัสประทานแก่คณะรัฐบาล ผู้นำสังคม และคณะทูตานุทูต ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพมหานคร ในวันพฤหัสบดีที่ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 2019 มีความตอนหนึ่ง ที่ทรงกล่าวถึงผู้อพยพ ความว่า

“ข้าพเจ้าขอกล่าวสั้นๆ เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายของผู้พลัดถิ่นฐาน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ในยุคปัจจุบัน ปัญหานี้ไม่ได้อยู่ที่การอพยพย้ายถิ่นฐาน ซึ่งเป็นปัญหาทางด้านจริยธรรมที่สำคัญยิ่งในยุคสมัยของเรา เราไม่สามารถปฏิเสธปัญหาวิกฤตการณ์ปัญหาผู้อพยพ วิกฤตการณ์นี้ไม่อาจถูกมองข้ามได้ ประเทศไทยเคยเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงอันดีว่าเป็นประเทศที่ให้การต้อนรับผู้อพยพ โดยเฉพาะบรรดาผู้ต้องหลบหนีอย่างน่าเศร้าใจจากประเทศเพื่อนบ้าน ข้าพเจ้าขอวิงวอนให้ประชาคมระหว่างประเทศ ดำเนินการด้วยความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาที่ผลักดันให้ประชาชนต้องหลบหนีออกจากประเทศของตน และส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปยังที่ปลอดภัย มีการจัดการและการควบคุมอย่างดี ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกประเทศจะจัดตั้งกลไกที่มีประสิทธิภาพในการปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีของบรรดาผู้ย้ายถิ่นฐานและผู้พลัดถิ่น ผู้ซึ่งต้องเผชิญภัยอันตราย ความไม่แน่นอน และการถูกเอารัดเอาเปรียบ ในการที่พวกเขาแสวงหาเสรีภาพและชีวิตที่มีศักดิ์ศรีสำหรับครอบครัวของตน บุคคลเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงผู้อพยพ หากแต่ยังสะท้อนภาพลักษณ์ของสังคมของเราทุกคนด้วย” (อนุชา ไชยเดช, 2562)

ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์, ธรรมรัตน์ เรือนงาม, วชิศิลป์ กฤษเจริญ, ฟรังซิส ไรท์, นันทพล สุขสำราญ,
อภิสิทธิ์ กฤษเจริญ และ ศรัญญู พงศ์ประเสริฐสิน

และยังกล่าวถึงปัญหาทางด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาความรุนแรง การถูกเอารัดเอาเปรียบ และการถูกบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส โดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชน ความว่า

“ปีนี้เป็นปีแห่งการครบรอบ 30 ปี ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นโอกาสอันดีสำหรับเราในการที่จะไตร่ตรองและดำเนินการด้วยใจแน่วแน่ ความพากเพียรพยายาม และความเร่งด่วน เพื่อปกป้องชีวิต พัฒนาการด้านสังคม สติปัญญา โอกาสทางการศึกษา รวมทั้งการเติบโตทางด้านกายภาพ จิตใจ และชีวิตฝ่ายจิตของบรรดาเยาวชน อนาคตของประชากรของเราขึ้นอยู่กับวิธีการที่เราจะสามารถรับประกันต่อเยาวชนของเราถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีสำหรับอนาคต ปัจจุบันนี้ สิ่งที่สำคัญของเราต้องการมากกว่ายุคใดใด คือ ผู้ที่ส่งเสริมทำให้เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งบุรุษและสตรีที่มีความตั้งใจจริง ในการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการสำหรับประชากรในครอบครัวมนุษยชาติ ที่จะดำเนินชีวิตในความยุติธรรม ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และความสมัคสมานสามัคคีกันฉันพี่น้อง” (อนุชา ไชยเดช, 2562)

จากพระสมณดำรัสดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพระศาสนจักรคาทอลิกไทยให้ความสำคัญกับงานพัฒนาด้านสังคม เมื่อนำมาสังเคราะห์ร่วมกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าเมื่อสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง ภารกิจการทำงานพัฒนาด้านสังคมของพระศาสนจักรไทยก็ต้องมีการปรับให้เข้ากับสภาพปัญหาของสังคมในแต่ละช่วงเวลานั้นๆ แต่สิ่งหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังแนวคิดและการดำเนินงานตลอดมา คือ คำสอนของพระศาสนจักร ผ่านทางสมณสาสน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานด้านสังคม

แม้กระทั่งในสังคมโลกปัจจุบัน แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา ก็ได้ถูกท้าทายด้วยสภาพความเป็นจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ แนวคิดการพัฒนาสู่ภาวะความทันสมัย โดยใช้ทฤษฎีทางด้านเศรษฐศาสตร์ ควบคู่กับแนวคิดทางด้านการเมืองการปกครอง ที่ตอบสนองต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ไม่อาจตอบสนองต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทุนนิยม แนวคิดเสรีนิยมใหม่ แนวคิดสังคมนิยม หรือแนวคิดคอมมิวนิสต์ สิ่งที่เป็นผลกระทบจากการพัฒนา คือ ภาวะความยากจน ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน ความไม่เสมอภาคและความไม่เท่าเทียมกัน การละเมิดสิทธิและเสรีภาพ การไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่สภาวะโลกร้อน และปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย องค์การสหประชาชาติ จึงได้เสนอแนวทางใหม่ในการกระตุ้นเตือนให้ประชาชาติ ได้หันกลับมาให้ความสำคัญต่อเป้าหมายของการพัฒนา โดยเฉพาะเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับคนรุ่นต่อไป ในอนาคต

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาแนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ วิเคราะห์เปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติว่าเป้าหมายต่างๆ ดังกล่าว มีแนวคิดและกระบวนการอันนำไปสู่เป้าหมายอย่างไร เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก อันจะเป็นประโยชน์เพื่อการทำงานด้านสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

2.2 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

2.3 เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก

3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ โดยมีเนื้อหา (1) แนวคิดการพัฒนา (2) วิธีดำเนินการพัฒนา และ (3) เป้าหมายของการพัฒนา

3.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยคำสืบค้นสำคัญเพื่อใช้ในการสืบค้นผ่านระบบฐานข้อมูลในระบบออนไลน์ เพื่อสืบค้นบทความวิจัย บทความวิชาการ และเอกสารสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ (1) การพัฒนา (2) การพัฒนาสังคม (3) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (4) คาทอลิกกับการพัฒนา จำนวนรวมทั้งสิ้น 40 บทความ

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการระบุฐานข้อมูลออนไลน์ในการสืบค้น จำนวน 3 ฐานข้อมูล ได้แก่ (1) SCOPUS (2) ThaiLIS (3) Google Scholar

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ทำการศึกษาโดยใช้เวลาในการศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์สรุปผล เป็นเวลารวม 20 เดือน วันที่ 1 มีนาคม 2565 ถึง 31 ตุลาคม 2566

4. นิยามศัพท์

การพัฒนา (Development) หมายถึง การกระทำให้มี ให้เกิดขึ้น หรือไม่มี ไม่เกิดขึ้น ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงสิ่งใด สิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นด้านคุณภาพและปริมาณ และ ด้านใดด้านหนึ่งของมิติความเป็นมนุษย์และสังคม อาศัยการดำเนินงานโดยมนุษย์และสังคม เพื่อ มุ่งหวังประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์และสังคม

การพัฒนาสังคม (Social Development) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลง หรือ ปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และเป็นการกระทำใดๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ต่อโครงสร้างทางสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกของสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาที่สนอง ความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นหลังต้องยอมลดความต้องการของเขาเอง หรือ สนองความต้องการของประชาชนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายทรัพยากรของคนในรุ่นอนาคต เป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติต่างๆ ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ ชีวิตมนุษย์สามารถอยู่ดีมีสุขได้ ทั้งสำหรับคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต

คาทอลิกกับการพัฒนา (Catholic and Development) หมายถึง แนวคิดการพัฒนา ทางด้านศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ว่าด้วยคำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิกที่เกี่ยวข้อง กับศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์ คำสอนด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

5.1 การศึกษาแนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกและแนวคิดการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ทำให้องค์กรคาทอลิกทราบถึงแนวคิด วิธิดำเนินการ และ เป้าหมายของการพัฒนา สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายและการ ดำเนินโครงการ กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ทำให้องค์กรคาทอลิกทราบถึงความสอดคล้องและ ความแตกต่าง ทั้งในเรื่องของแนวคิด วิธิดำเนินการ และเป้าหมายของการพัฒนา และสามารถ ปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5.3 การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักร คาทอลิก ทำให้องค์กรคาทอลิกที่ทำงานด้านสังคม ภาศึเครือข่าย รวมถึงชุมชนคาทอลิก สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

6. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญต่างๆ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาและแนวคิดการบริหารการพัฒนา เพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ไวต์เนอร์ (Weidner, 1970) กล่าวว่า การบริหารการพัฒนาเป็นการปรับการบริหารให้เข้ากับจุดมุ่งหมาย โดยแบ่งความคิดเป็น 2 ด้าน คือ (1) ด้านกระบวนการ (Process) การบริหารการพัฒนา หมายถึง กระบวนการทั้งหลายที่นำไปสู่สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งกำหนดโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ (2) ด้านวิชาการ (Area of Study) การบริหารการพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ว่าด้วยหลักการอย่างใดอย่างหนึ่งที่แสวงหาและยึดถืออันนำไปสู่การบริหารการพัฒนาไปสู่สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งจะมากขึ้นอยู่กับบุคคล กลุ่ม และประเทศว่าเชื่อมั่นในหลักการนั้นเพียงใด

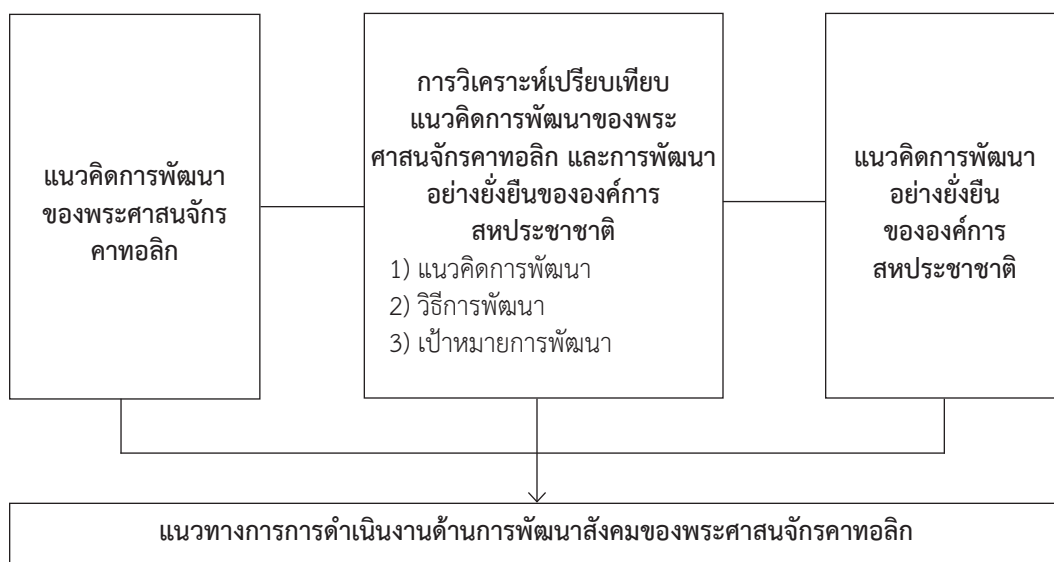
นอกจากนั้นไวต์เนอร์ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การบริหารการพัฒนาเป็นการวางแผนเพื่อให้เกิดความเจริญเติบโต โดยมุ่งการเปลี่ยนแปลงในระบบสังคมเพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตไปในทิศทางที่กำหนด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแบ่งเป็น 3 ประการ คือ การเจริญเติบโตอย่างมีทิศทาง (Directional Growth) การเปลี่ยนแปลงระบบ (System Change) และการวางแผนหรือจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลง (Planning or Intended Change)

ริกส์ (Riggs, 1970) ให้ความหมายของการบริหารการพัฒนาไว้ 2 ประการ คือ (1) การบริหารโครงการพัฒนาเพื่อให้นโยบายและแผนงานที่กำหนดไว้ บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ในการพัฒนา (2) การเพิ่มสมรรถนะของการบริหารให้เข้มแข็ง นั้นหมายถึง หากโครงการพัฒนาประสบความสำเร็จแล้ว จะต้องเพิ่มขีดความสามารถของระบบบริหารด้วย กล่าวคือ การบริหารเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่ช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการพัฒนา

ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์, ธรรมรัตน์ เรือนงาม, วชิศิลป์ ฤกษ์เจริญ, ฟรังซิส ไก่ส์, นันทพล สุขสำราญ,
อภิสิทธิ์ ฤกษ์เจริญ และ ศรัญญู พงศ์ประเสริฐสิน

แกนต์ (Gant, 1979) ได้เสนอแนวคิดว่าการบริหารการพัฒนา (Development Administration) สามารถพิจารณาได้ตามความมุ่งหมายและวิธีการ คือ การบริหารงานภายใน (Internal Administration) กล่าวคือ เป็นการพัฒนาโดยมุ่งประสิทธิภาพ อาศัยเทคนิคการจัดการ เช่น การบริหารงานบุคคล การวางแผน การบริหารงานคลัง เป็นต้น และการบริหารงานนอก (External Administration) เป็นการพัฒนาที่มีใช้มุ่งประสิทธิภาพอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ต้องรับผิดชอบในการติดต่อสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกมาส่งเสริม สร้างความร่วมมือเพื่อให้การปฏิบัติงานสัมฤทธิ์ผล ซึ่งแกนต์ได้ให้ ความสำคัญกับการบริหารงานภายนอกมาก

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักการบริหารการพัฒนาของ แกนต์ (Gant, 1979) และไวต์เนอร์ (Weidner, 1970) ที่เน้นว่าวิธีการพัฒนาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ และริกส์ (Riggs, 1970) ที่ให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการพัฒนา ว่าต้องมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ การพัฒนาจะบรรลุสัมฤทธิ์ผลได้จะต้อง ประกอบด้วย (1) แนวคิดการพัฒนา (2) วิธีการพัฒนา (3) เป้าหมายของการพัฒนา โดยองค์ประกอบทั้งหมดจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนารอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ประยุกต์จากแกนต์ (Gant, 1979) ไวต์เนอร์ (Weidner, 1970) และริกส์ (Riggs, 1970)

7. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์และตีความเนื้อหาเชิงอุปนัย โดยศึกษา 3 องค์ประกอบ ได้แก่ แนวคิดการพัฒนา วิธีดำเนินการพัฒนาและเป้าหมายของการพัฒนา

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ดำเนินการทั้งการตรวจสอบภายในและการตรวจสอบภายนอก ได้แก่ 1. การตรวจสอบภายใน คณะผู้วิจัยเสนอคำอธิบายหรือข้อสรุปจากมุมมองที่หลากหลายของแหล่งข้อมูล และ 2. การตรวจสอบภายนอก ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการใช้กระบวนการที่หลากหลาย (The Multiple-method Approach) ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลประกอบด้วย (1) การพิจารณาแหล่งข้อมูลหลากหลาย (Data Triangulation) ทั้งในด้านระยะเวลาสถานที่ (2) การตรวจสอบหรือทบทวนข้อมูลจากแหล่งของข้อมูล (Investigator Triangulation) (3) การตรวจสอบจากแนวความคิดและทฤษฎี (Theory Triangulation) เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์

8. ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยเรียบเรียงลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ใน 3 ประเด็น ดังนี้

8.1 แนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

8.1.1 แนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิก

คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร (สีลม ไชยเผือก, 2002) สรุปสมณสาสน์คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกตั้งแต่สมณสมัยสมเด็จพระสันตะปาปาเลโอ ที่ 13 จนถึงสมณสมัยของพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 จำนวน 14 ฉบับ กล่าวถึงคำสอนและหลักการที่สำคัญที่ว่าพระเป็นเจ้าทรงปรารถนาให้มนุษย์ทุกคนเอาตัวรอดไปอาณาจักรสวรรค์ พระสมณสาสน์เน้นย้ำว่า พระศาสนจักรไม่ทอดทิ้งเพื่อนมนุษย์ คำสอนดังกล่าวอธิบายถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเสรีภาพของบุคคลโดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้ สมณสาสน์สันติภาพบนแผ่นดินเรียกร้องให้ทุกคนพยายามแสวงหาสันติภาพบนโลก โดยการรักษาระเบียบสังคมที่พระเจ้าวางไว้

ธรรมนูญด้านการอภิบาล เรื่องพระศาสนจักรในโลกสมัยนี้ เป็นสารที่มีเนื้อหาเป็นของคริสต์ศาสนา โดยเฉพาะ การนำเสนอข้อความเชื่อมีจุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพระศาสนจักรกับโลกได้อย่างชัดเจนขึ้น โดยย้ำว่า พระศาสนจักรมีพันธะและความรับผิดชอบต่อมนุษยชาติ สมณสาสน์การพัฒนาประชาชาติ เป็นสมณสาสน์ที่กล่าวถึงประเด็นการพัฒนาประเทศชาติในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สมณสาสน์แบ่งออกเป็น 2 ภาค ภาคแรกกล่าวถึงการพัฒนามนุษย์แบบครบถ้วน สะท้อนถึงสาเหตุของปัญหาความยากจนของประเทศกำลังพัฒนาภาคที่สองกล่าวถึงความหมายของการพัฒนาใหม่ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาประชาชาติไปพร้อมหน้ากันร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาประชาชาติ สารส่วนพระองค์ อ็อกโตเยซีมา อัดเวนิแอนส์ กล่าวถึงการเรียกร้องให้คริสตชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม โดยสิ่งที่คริสตชนควรทำได้แก่ การวิเคราะห์สถานการณ์จริงและหาทางออกที่ดีที่สุด เสริมสร้างระเบียบสังคมที่ยุติธรรมยิ่งขึ้น นอกจากการแก้ไขระเบียบเศรษฐกิจและสังคม มีความจำเป็นต้องผ่านจากเศรษฐกิจไปสู่การเมือง เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมความยุติธรรมในโลก เป็นเอกสารจากการประชุมสามัญของสมัชชาพระสังฆราชในสมณสมัยสมเด็จพระสันตะปาปา ปอลที่ 6 เป็นการกระตุ้นให้พระศาสนจักรท้องถิ่นตีความคำสอนสังคมและปรับใช้ตามความจำเป็นของท้องถิ่น เรียกร้องการปฏิบัติการและให้ความสำคัญกับการเข้ามาผูกพันกับเรื่องของมนุษย์ จุดเด่นคือยืนยันสิทธิในการพัฒนา การพัฒนาประกอบด้วยความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วม ถือว่าการปฏิบัติการเพื่อความยุติธรรมและการมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงโลกเป็นมิติหนึ่งของการประกาศพระวรสาร การทำให้พระศาสนจักรเป็นพระศาสนจักรของคนจน และประกาศความยุติธรรม โดยพระศาสนจักรต้องปฏิบัติตนยากจนและยุติธรรมต่อสมาชิกของพระศาสนจักร สารเตือนการประกาศพระวรสารในโลกปัจจุบัน เป็นเอกสารการประชุมสามัญของสมัชชาพระสังฆราช สมณสมัยสมเด็จพระสันตะปาปา ปอล ที่ 6 กล่าวถึงภารกิจการประกาศพระวรสารของพระศาสนจักรในสมัยปัจจุบันและเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านสังคมของพระศาสนจักร สมณสาสน์พระผู้ไถ่ มนุษย์กล่าวถึงการไถ่บาปของพระคริสตเจ้า การพิทักษ์ศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิมนุษยชน และภาระหน้าที่ของพระศาสนจักรในการประกาศพระวรสารแก่มนุษย์ที่มีตัวตนอยู่จริงและภัยที่คุกคามมนุษย์ สมณสาสน์พระเมตตาของพระเป็นเจ้ามีเนื้อหาบางตอนที่เกี่ยวข้องกับคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร ซึ่งกล่าวถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ ความยุติธรรมเสริมด้วยความรักเพื่อสร้างโลกที่มีมนุษยธรรม สมณสาสน์การทำงานได้รับอิทธิพลมาจากสภาพแรงงานในประเทศโปแลนด์

สมณสาสน์ให้ความสำคัญกับมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ทำงาน เทคโนโลยีเป็นผลงานของมนุษย์ แรงงานสำคัญกว่าทุน การทำงานเป็นเครื่องหมายเฉพาะของความเป็นมนุษย์ และบทบาทของสตรีกับการทำงาน สมณสาสน์ความห่วงใยเรื่องสังคมกล่าวถึงความหวังของการพัฒนาที่ยังอยู่ห่างไกลจากความจริงมากนัก เน้นการให้ความสำคัญกับมิติสากลของปัญหาสังคม ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว และเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความด้อยพัฒนาบนพื้นฐานคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักรสมณสาสน์การเฉลิมฉลองปีที่หนึ่งร้อยรำลึกถึงรอบหนึ่งศตวรรษของสมณสาสน์ เรูรม นอวารูม ที่พระศาสนจักรเข้ามาแทรกแซงปัญหาสังคม ขณะที่คนงานอุตสาหกรรมตะวันตกก็มีความเป็นอยู่ตกต่ำมาก เพราะได้รับความอยุติธรรมทางสังคม เนื้อหากล่าวถึงการเปรียบเทียบสถานการณ์ความยากจนเมื่อร้อยปีก่อนกับปัจจุบัน ปัจจัยการผลิตและความมั่งคั่งในอดีตกับปัจจุบัน ปัจจัยการผลิตที่ไร้ปัญญา การพัฒนาประเทศที่ขาดปัญญา และสิทธิของคนงานและสภาพแรงงาน.

ซินดา บุญญาศิริรักษ์ (2545) ได้ทำการวิจัย เรื่องบทบาทของคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนาในวิถีชีวิตของคนจนเมือง กรณีศึกษา ชุมชนแออัด เขตหนองแขม ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนาเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนแออัด เขตหนองแขม โดยการนำแนวคิดหลักตามคำสอนของคริสต์ศาสนาคาทอลิก ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาคนทั้งครบ และการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน มาขับเคลื่อน ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนแออัดดีขึ้นทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นเครือข่ายหนองแขม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนขึ้น มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงความสำเร็จของเครือข่าย อันแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมของชุมชนและเครือข่ายทางสังคมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่จะพัฒนาวิถีชีวิตของคนจนเมืองให้มีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

จิรภา พุคษ์ภาติ (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องทฤษฎีการพัฒนาของคาทอลิกไทยหลังสังคายนาวาติกันครั้งที่สอง พบว่า กระบวนทัศน์การพัฒนาคอนมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพื้นฐานของศาสนาและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน แนวคิดการพัฒนานี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของการทำงานรับใช้สังคมของปัญญาชนคาทอลิกไทย ซึ่งได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้นๆ และได้ประยุกต์หลักคำสอนของสภาสังคายนาวาติกันครั้งที่สองเข้ากับการทำงานของตน ทฤษฎีการพัฒนาของคาทอลิกเป็นความร่วมมือระหว่างพระศาสนจักรคาทอลิกกับปัญญาชน

คาทอลิก ความร่วมมือดังกล่าวสามารถสร้างแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาสังคมไทย ซึ่งมาแทนที่รูปแบบตายตัวของการพัฒนาที่ไม่สามารถรับรู้และให้ความสำคัญกับชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้อย่างแท้จริง

จิรภา พุทธภพชาติ และวีระ สมบูรณ์ (2557) ได้ทำการวิเคราะห์การทำงานด้านการพัฒนาสังคมของปัญญาชนคาทอลิกของสภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา พบว่า หลักการพัฒนามนุษย์และสังคมของสภาสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 คือ การรับผิดชอบต่อโลกหรือการรับใช้เพื่อนมนุษย์ หน้าที่ของคริสตชนคือการมีชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเพื่อนมนุษย์หรือการมีบทบาทด้านสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก ซึ่งต้องอาศัยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ (1) การให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ (2) การให้ความสำคัญกับความหมายใหม่ของพระศาสนจักรอันเป็นประชากรของพระเจ้า (3) การทำงานร่วมกันระหว่างนักบวชและฆราวาสในพระศาสนจักร (4) การอ่านหรือวินิจฉัยสัญญาแห่งกาลเวลา (5) การปรับตัวสู่วัฒนธรรมท้องถิ่น และ (6) การเสวนาความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับพระศาสนจักร

นอกจากนั้น ยังกล่าวอีกว่า “การพัฒนาที่แท้จริง คือ การพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และไม่แบ่งแยกเรื่องใดเรื่องหนึ่งออกจากมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม อันเป็นการพัฒนามนุษย์และมนุษยชาติไว้ด้วยกัน.. เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างพระเจ้าและมนุษย์”

พรณัฏฐิพย์ เพ็ชรวิจิตร และวัชร สันธูประมา (2560) ได้นำเสนอบทความวิจัยเรื่องกำเนิดและพัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา: กรณีศึกษาพระศาสนจักรคาทอลิกและองค์กรพัฒนาเอกชนคาทอลิกไทย (ค.ศ. 1950-2000) ผลการศึกษา พบว่าศาสนา มีการแพร่ธรรมควบคู่ไปกับการบรรเทาทุกข์ผู้ยากไร้และคนด้อยโอกาสในสังคมมาโดยตลอด กล่าวได้ว่า แท้จริงแล้วศาสนาเป็นต้นกำเนิดของ “งานพัฒนา” รวมถึงเป็นต้นแบบขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา พระศาสนจักรคาทอลิกดำเนินงาน “การพัฒนาคุณภาพชีวิต” ควบคู่ไปกับการแพร่ธรรม พระศาสนจักรคาทอลิกและบุคลากรภายใต้พระศาสนจักรไทยแสดงให้เห็นความพยายามในการปรับตัวอย่างชัดเจนผ่านจุดเริ่มต้นการทำงานแพร่ธรรม และพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ใน ค.ศ. 1950 อันเกิดจากการปรับตัวของมิชชันนารี ที่ไม่สามารถแพร่ธรรมในประเทศจีนได้อีก ประจวบเหมาะกับการแพร่ธรรมในหมู่คนพื้นราบในไทยไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้มิชชันนารีเข้ามาเริ่มงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ในไทย การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นใน ค.ศ.

1980 พระศาสนจักรคาทอลิกไทย รับนโยบายการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้สะท้อนผลการปรับตัวผ่านงานพัฒนาของบาทหลวงพื้นเมืองที่ได้รับการอบรมตามแนวทางการสังคายนา ทำให้สนใจวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มากขึ้น นำมาปรับใช้กับงานพัฒนา โดยใช้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นฐานตามแนวทางวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเป็นการต่อสู้กับนโยบายของภาครัฐด้วยทุนทางวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่ แม้ว่าการปรับตัวในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1980 จะสามารถแก้ปัญหาในช่วงเวลาดังกล่าวได้ ทว่าช่วงปลายทศวรรษนโยบายรัฐไทยที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์เพิ่มความกดดันมากขึ้น พระศาสนจักรคาทอลิกจึงจำเป็นต้องปรับตัวอีกครั้งหนึ่งเพื่อรับมือกับปัญหาที่ต้องการความรู้เฉพาะทางและการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ต่อมาในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1990 ต้องเผชิญกับปัญหาด้านสิทธิและสถานะบุคคล จึงได้มีการจัดตั้งองค์กรเอกชนคาทอลิกขึ้น เพื่อทำงานพัฒนาเฉพาะด้าน และได้ทำงานขับเคลื่อนต่อปัญหาสังคมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน.

ศุภกานต์ แก้วพิรา (2561) ได้นำเสนอบทความวิจัย เรื่องมิติเชิงประชาสังคมขององค์กรทางศาสนาในการช่วยเหลือผู้อพยพ กล่าวถึง องค์กรพัฒนาเอกชนของพระศาสนจักรคาทอลิกที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือให้การสงเคราะห์และบริการงานด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาสังคม มีการจัดตั้งโครงการต่างๆ ขึ้น เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาบุคคลเป็นจำนวนมากให้ได้รับสิทธิมนุษยชน สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และยังได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมต่างๆ เชิงประชาสังคมให้กับผู้อพยพ ที่ถือว่ายังคงเป็นปัญหาในปัจจุบัน สำหรับประเทศไทยและภาครัฐไม่สามารถเข้ามาจัดการปัญหานี้ได้ทั้งหมด การจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอนเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นขึ้นมานั้น ถือเป็นการช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลให้มีความเท่าเทียมกัน เป็นการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ ให้แก่ผู้อพยพ อีกทั้งยังพัฒนาผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทยให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น อาทิ ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น เป็นศูนย์หนึ่งของศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก ที่เข้ามาจัดการให้บริการกิจกรรมต่างๆ เชิงประชาสังคมให้กับผู้อพยพย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เน้นการบริการทางด้านการศึกษาเป็นหลัก ถูกจัดตั้งขึ้นโดยองค์กรเอกชนทางศาสนา เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาของคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนา (ฝ่ายสังคม) โดยขึ้นอยู่กับการสนับสนุนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นต้น

โวกท์ (Vogt, 2022) ได้ทำการศึกษาเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจเรื่องเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนผ่านการรับรู้ทางด้านจริยธรรมสังคมของคริสต พบว่า มโนทัศน์ของการพัฒนาแบ่งออกเป็นสิ่งที่พัฒนาและสิ่งที่ไม่พัฒนา เสมือนเป็นส่วนหนึ่งของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก ผู้เขียนได้ตั้งคำถามและพยายามหาคำตอบว่า ยุคแห่งการพัฒนาได้ผ่านไปแล้วหรือยัง แม้ว่าทางองค์การสหประชาชาติจะได้กำหนดดัชนีชี้วัดการพัฒนาโดยมุ่งไปที่ตัวบุคคล อาทิ การศึกษา และปัจจัยในการดำรงชีวิต แต่การรายงานข้อมูลก็ยังคงเป็นข้อมูลเชิงตัวเลขหรือเชิงปริมาณ แนวคิดการพัฒนาแผ่ขยายเข้าไปสู่ทุกองคาพยพของสังคม รวมถึงทางด้านศาสนาด้วย คำสอนของคริสตศาสนาต่อคริสตชนก็นำมาซึ่งคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา อาทิ เทววิทยาแห่งการปลดปล่อย คำสอนด้านสังคม คำสอนด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ยุคหลังล่าอาณานิคมนี้ วาทกรรมแห่งการพัฒนา ยังคงถูกผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง เป็นการต่อสู้กันระหว่างแนวคิดการพัฒนากับแนวคิดการล่าอาณานิคมใหม่ อย่างไรก็ตามคำสอนของคริสตศาสนาก็มีการบูรณาการต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากขึ้น โดยเฉพาะการสอดแทรกแนวคิดความห่วงใยต่อสังคม และความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม (Laudato si) เมื่อทำการเปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป้าหมายของความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม (Laudato si) พบว่า (1) ก่อให้เกิดการบูรณาการระบบทางด้านจริยธรรมเข้ากับการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากขึ้น (2) เกิดแนวคิดที่มีต่อความทุกข์ยากและความยากจนแบบองค์รวม โดยเชื่อมโยงเข้ากับภาวะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม อันเป็นสถานะที่มนุษยชาติต้องเผชิญท่ามกลางการพัฒนาของสังคมโลก (3) จริยธรรมการพัฒนามีความเกี่ยวข้องกับบริบทและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมอันมีความละเอียดอ่อนมากขึ้น (4) เกิดแนวคิดการสร้างความร่วมมือและการช่วยเหลือกันและกัน เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสและได้แลกเปลี่ยนเพื่อหลุดพ้นจากภาวะความยากจน (5) แนวคิดตลาดการค้าของโลกเป็นเหตุอันไปสู่ความเหลื่อมล้ำและความยากจนในวงกว้าง (6) ทำอย่างไรนโยบายการพัฒนายจะหลีกเลี่ยงการเป็นเหตุอันนำไปสู่การอพยพย้ายถิ่น (7) สร้างดุลยภาพระหว่างโลกแห่งอุดมคติและโลกแห่งความเป็นจริง ให้เป้าหมายแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนไม่เป็นเหตุแห่งการสร้าง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม (8) สร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาเมืองและการลดภาวะความยากจน และ (9) เติบโตโดยคำนึงถึงทุกภาคส่วนที่จะร่วมเติบโตไปด้วยกัน ทุกคน ทุกสังคม และทุกมิติ รวมถึงสิ่งแวดล้อมและโลกที่อาศัย

ดิแอซ (Diaz, 2023) ได้ทำการศึกษาเรื่องศาสนาในมิติการพัฒนาสังคมและจิตวิญญาณ ได้พบความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างการพัฒนาสังคมและงานด้านสังคม กล่าวคือ การพัฒนาสังคมเกี่ยวข้องกับมิติต่างๆ อาทิ ความยากจน และครอบครัว ขณะที่งานด้านสังคมจะเกี่ยวข้องกับวิธีการที่เป็นรูปธรรมในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคม อาทิ สิทธิมนุษยชน ยุติธรรมและสันติ โดยมุ่งสร้างสรรค์ศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสังคมและงานด้านสังคม คือ การพัฒนาสังคมมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างมโนทัศน์ในการพัฒนาในฐานะที่เป็นเป้าหมายและคุณค่า โดยงานด้านสังคมจะเข้าตอบสนองต่อมโนทัศน์ดังกล่าว ความเชื่อมโยงระหว่างศาสนากับการพัฒนาสังคม และศาสนากับงานด้านสังคม คือ การช่วยให้มิติของการพัฒนาสังคมนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น โดยรวมมิติทางด้านศาสนาเข้าไว้ด้วย นอกจากนั้น ศาสนายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ในทำนองเดียวกันศาสนาก็ได้กำหนดทิศทางของงานด้านสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาสังคมเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิก เป็นการประกาศข่าวดีและการแพร่ธรรม โดยมุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม ในฐานะที่เป็นประชากรของพระเจ้า โดยวิธีดำเนินการในการพัฒนานั้น เป็นการนำเสนอหลักคำสอนเพื่อนำคุณค่าแห่งพระวรสารสู่สังคม อันนำไปสู่การดำเนินงานทั้งในระดับองค์การศาสนาและความเป็นชุมชนทางศาสนา โดยเป้าหมายของการพัฒนาคือการกำหนดทิศทางของสังคมด้วยคุณค่าแห่งพระวรสาร (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิก

คุณธรรม	แนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิก
แนวคิดการพัฒนา	การพัฒนาสังคมสู่เป้าหมายการพัฒนา ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้มนุษย์เผชิญกับปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม งานด้านสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกจึงมีแนวคิดการพัฒนา โดยมุ่งที่การให้ความสำคัญต่อมนุษย์ในฐานะพระฉายาลักษณ์ของพระเจ้า ผ่านทางงานสังคม เพื่อสร้างความยุติธรรมและสันติ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รักและช่วยเหลือบุคคลชายขอบ ตลอดจนบุคคลที่ได้รับผลกระทบทุกรูปแบบ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม

คุณธรรม	แนวคิดการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิก
วิธีดำเนินการ	(1) ในฐานะผู้กำหนดมโนทัศน์และคุณค่าของมนุษย์ การดำเนินการของพระศาสนจักรคาทอลิก มีวิธีดำเนินการในการชี้นำสังคม ด้วยการเผยแพร่แนวคิด หลักการ และคำสอน เพื่อชี้นำประเด็นปัญหาทางสังคม และเรียกร้องให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการผลักดันคุณค่า อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างแท้จริง (2) ในฐานะองค์กรศาสนา พระศาสนจักรคาทอลิกทำงานด้านสังคมผ่านทางองค์กรต่างๆ ในมิติด้านสังคมสงเคราะห์ที่ต่อกลุ่มเป้าหมายคือมนุษย์ที่ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการพัฒนา อาทิ การอพยพย้ายถิ่น แรงงาน การล่วงละเมิด การค้ามนุษย์ สิทธิมนุษยชน ฯลฯ (3) ในฐานะชุมชนทางศาสนา ชุมชนคาทอลิกได้มีบทบาทสำคัญในการใส่ใจดูแลต่อประเด็นปัญหาสังคม โดยเฉพาะการดูแลเอาใจใส่ต่อสมาชิกในชุมชน และสังคมที่ตนอาศัย ตลอดจนใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม อันเป็นเหมือนบ้านที่ทุกคนอาศัยอยู่ร่วมกัน
เป้าหมายการพัฒนา	เป้าหมายการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิก คือ การกิจการประกาศพระวรสารของพระศาสนจักรในสมัยปัจจุบัน การพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับงานแพร่ธรรม และเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความด้อยพัฒนาบนพื้นฐานคำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร

8.1.2 แนวคิดการพัฒนาย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

บุษกร สุขแสน (2557) ได้กล่าวถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่าเป้าประสงค์ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการพัฒนาในอดีตมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมสภาพลง แม้ว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาค่าความยากจนให้แก่ประเทศที่กำลังพัฒนาได้ แต่องค์การสหประชาชาติก็ได้เรียกร้องให้มีการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาย่างยั่งยืน และได้ให้คำนิยามของการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่า “เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบัน โดยไม่ขัดขวางการบรรลุความต้องการของคนรุ่นต่อไปในอนาคต”

สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรดุลย์ (2559) ได้นำเสนอบทความ เรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการของสหประชาชาติเพื่อโลกอนาคต โดยกล่าวถึงที่สหประชาชาติกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับสังคมโลกที่จะนำไปใช้ทศวรรษหน้า 17 ประเด็น คือ 1) การขจัดความยากจนทุกรูปแบบ 2) การขจัดความหิวโหย การบรรลุถึงความมั่นคงทางอาหาร

และเกษตรกรรมที่ยั่งยืน 3) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4) การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม ทัวถึงและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) การบรรลุความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ การเพิ่มพลังสตรีและเด็กหญิง 6) การเข้าถึงการใช้น้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี 7) การเข้าถึงพลังงานที่มั่นคงและสะอาด 8) การมีงานที่มีคุณค่าเพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) การส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 10) การลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ 11) การตั้งถิ่นฐานและชุมชนอย่างยั่งยืน 12) การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 13) การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 14) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน 15) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบนบกและรักษาระบบนิเวศ 16) การสร้างสังคมสันติสุข ยุติธรรมและมีสถาบันทางสังคมที่มีความเข้มแข็ง 17) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกะดับในการบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนจะต้องช่วยกันทำโลกใบนี้ให้ยั่งยืน ประเด็นใดเป็นเรื่องที่แต่ละคนหรือหน่วยงานเชี่ยวชาญหรือมีส่วนเกี่ยวข้องก็ให้ดำเนินการให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาโลกใบนี้

ดาวน์นิง (Downing, 2016) ได้นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างคริสต์ศาสนากับเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นเป็นเป้าหมายระยะสั้นและระยะปานกลาง โดยทำการติดตามประเมินผลเพื่อการบริหารการพัฒนาสู่ความสำเร็จ จนหลงลืมต่อเป้าหมายปลายทางอันแท้จริงของการพัฒนา สำหรับคริสต์ศาสนาเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นเพียงวิธีการอันบรรลุสู่เป้าหมายอันแท้จริง นั่นคือ คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เกอาโด และคณะ (Caiado, et al., 2018). ได้ทำศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของการนำเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่นำเสนอจากองค์การสหประชาชาติ เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติในแต่ละภาคส่วน มักจะมีลักษณะเป็นการกำหนดจากอำนาจบนลงล่าง (Top-Down) ซึ่งเป็นปัญหาโครงสร้างเชิงอำนาจในทุกะดับ ทั้งจากภาครัฐ องค์กรไม่แสวงผลกำไร มหาวิทยาลัย และองค์กรต่างๆ การพัฒนากระแสหลักที่มุ่งสู่การเจริญเติบโตยิ่งสร้างการเจริญเติบโตของคนยากจน จำเป็นต้องได้รับการใส่ใจในเรื่องความเสมอภาคของประชาชนอย่างจริงจัง มีกลุ่มคนกว่า 40 กลุ่มที่มีเศรษฐกิจฐานทางสังคมที่ต้องได้รับการดูแลเรื่องความเสมอภาค พร้อมได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่ (1) กฎหมายและข้อกำหนดในเรื่องของการลงทุน

อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม โดยเฉพาะต่อประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา (2) การเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วต่อประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในเรื่องการร่วมผลิต ความรู้ เทคโนโลยี และกระบวนการพัฒนาอย่างยั่งยืน (3) พันธสัญญาที่จะพัฒนาระบบคิดผ่านระบบการศึกษา (4) การบูรณาการการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปยังทุกภาคส่วนผ่านการเมืองที่มีธรรมาภิบาล (5) การมีผู้นำทางการเมืองที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ (6) การกำหนดตัวชี้วัดของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปยังผู้ทำงานในแต่ละระดับ

นอกจากนั้นยังพบว่า แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นวิธีการนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม มีความเร่งด่วน ชับซ้อน และมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก แนวคิดและวิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อรองรับการเติบโตของประชากรและการบริโภคของสังคมโลก แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเรียกร้องการศึกษาในแนวทางของสหวิทยาการที่ศาสตร์ต่างๆ จะร่วมกันพัฒนาอย่างเป็นระบบ จึงจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการนำเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติ คือ การบูรณาการความรู้ทุกศาสตร์สาขาวิชา การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ นโยบายการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และความเหลื่อมล้ำทางเพศ การบริหารจัดการอย่างสมดุลระหว่างแรงงานและเทคโนโลยี การให้แต่ละภาคส่วนกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยขาดการบูรณาการทุกเป้าหมายของการพัฒนา

จากการศึกษาของเบนนิช และคณะฯ (Bennich, et al., 2020) พบว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถจำแนกได้เป็น ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายของการพัฒนาในแต่ละเป้าหมาย เช่น เป้าหมายในเรื่องการมีน้ำสะอาดสำหรับการอุปโภคบริโภคและสุขอนามัย จะมีเป้าหมายการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์กันหลายเป้าหมาย อาทิ เป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องร่วมกันระหว่างค่าเป้าหมายของแต่ละเป้าหมาย รวมถึงตัวชี้วัดต่างๆ และนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้น ยังพบว่าประเด็นสำหรับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น มีความเกี่ยวข้องกับหลักการที่หลากหลาย และมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นความท้าทายต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งจะผลกระทบอย่างต่อเนื่องต่อการบรรลุ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดการพัฒนาของคาทอลิกและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นความท้าทายต่อภาครัฐในการกำหนดกระแสหลักและแต่ละภาคส่วนพัฒนากันไปอย่างสอดคล้อง โดยการบูรณาการทุกภาคส่วน และการพัฒนาคู่ขนานกันไปในแต่ละระดับ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า ยังขาดข้อมูลอีกเป็นจำนวนมากที่จำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ เป็นการไต่ตรองถึงคุณภาพชีวิตของมนุษย์และสังคม ถึงการมีสุขภาวะที่ดี โดยพิจารณาจากองค์ประกอบพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ในทุกมิติ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอันเป็นทรัพยากรอันจำเป็นสำหรับการยังชีพของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยใช้ศาสตร์การบริหารการพัฒนาเป็นเครื่องมือและกลไกในการพัฒนาทั้งในระดับสากล ระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายในระยะเวลาที่กำหนด (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

คุณธรรม	แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ
แนวคิดการพัฒนา	การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการมุ่งการบริหารการพัฒนาเพื่อให้มนุษย์และสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกร่วมกันในทุกระดับ และร่วมกันขับเคลื่อนสังคมโลกในทุกระดับทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน
วิธีดำเนินการ	(1) กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันในระดับสหประชาชาติ (2) ทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการ ด้วยการบริหารการพัฒนา การกำหนดดัชนีชี้วัด การจัดทำยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ โครงการ การติดตามประเมินผล ภายในระยะเวลาที่กำหนด (3) การจัดทำมาตรฐานข้อกำหนดการปฏิบัติการในระดับนานาชาติ และการถ่ายทอดสู่ท้องถิ่น เพื่อยึดถือปฏิบัติร่วมกัน (4) การบูรณาการเป้าหมายและวิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกมิติ และขับเคลื่อนผ่านระบบ กลไก ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
เป้าหมายการพัฒนา	การพัฒนาโลก สังคม และมนุษย์สู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 เป้าหมายหลัก ภายในปี ค.ศ.2030 โดยเฉพาะการสร้างความเท่าเทียม ขจัดความยากจนและความหิวโหย ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การพัฒนาเมือง การพัฒนามนุษย์ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

8.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (ดังตารางที่ 3) พบว่า

(1) พระศาสนจักรคาทอลิกมีแนวคิดและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน อันเป็นคุณค่าแห่งพระวรสาร ซึ่งคุณค่าดังกล่าวส่งเสริมและสนับสนุนให้การขับเคลื่อนสังคมหรือการพัฒนาสังคมเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ได้ตระหนักถึงมิใช่แต่เพียงการบรรลุสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเชิงปริมาณเท่านั้น แต่ต้องสร้างสรรค์ศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ จึงจะบรรลุเป้าหมายแห่งความเที่ยมกัน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม จัดความยากจนและความหิวโหยได้อย่างแท้จริง

(2) พระศาสนจักรคาทอลิกนอกจากช่วยนำคุณค่าสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติแล้ว องค์กรและชุมชนคาทอลิกยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาและรับผิดชอบงานด้านสังคม ช่วยเยียวยาและแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนา และนำพาสังคมระดับท้องถิ่นให้บรรลุสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

(3) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยแสวงหาวิถีดำเนินการผ่านทางศาสตร์สาขาวิชาการต่างๆ เพื่อนำมาสร้างระบบสังคมในทุกระดับ ให้ขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ขณะที่การพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกคำนึงวัฒนธรรมและบริบททางประวัติศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น โดยเชื่อว่าหลักการและเป้าหมายของการพัฒนาตามคุณค่าแห่งพระวรสาร มีความสำคัญมากกว่าระบบ หรือศาสตร์ต่างๆ ที่นำมาใช้ในการบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนา

ตารางที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบเป้าหมายการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

ประเด็น	เป้าหมายการพัฒนา		การบูรณาการ
	พระศาสนจักรคาทอลิก	การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ	การพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ
ที่มา	คำสอนพระศาสนจักรว่าด้วยเรื่องศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ และคำสอนว่าด้วยเรื่องสังคม	เป้าหมายการพัฒนาสังคมให้มีสุขภาวะในทุกมิติตลอดจนการมีภาวะการกินดีอยู่ดีและมีความสุขอย่างยั่งยืน	-
แนวคิด	รักและรับใช้ (Charity and Service) โดยอาศัยศาสตร์ต่างๆ เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคม	การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางการเมือง การพัฒนาสังคม การพัฒนาชุมชนเมือง การพัฒนาชนบท การพัฒนารัฐวิสาหกิจ การพัฒนาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ บูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อใช้ในการพัฒนา อาทิ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ	บูรณาการศาสตร์สาขาวิชาเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับสากล
ระดับ	ปัจเจกบุคคล	สังคมมหภาค	ระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมมหภาค
วัตถุประสงค์	เพื่อพัฒนามนุษย์ในฐานะพระฉายาลักษณ์ของพระเจ้า ให้ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	เพื่อพัฒนาสังคมให้มีภาวะความทันสมัย เป็นสังคมที่ อยู่ดี กินดี และมีความสุข ผนวก มนุษย์ทุกคนได้รับการตอบสนองตามความจำเป็นแห่งความต้องการพื้นฐานของความเป็นมนุษย์	เพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม ให้ได้รับการดูแลเอาใจใส่ในทุกมิติ ให้เป็นสังคมที่มีความอยู่ดีกินดีและมีความสุข

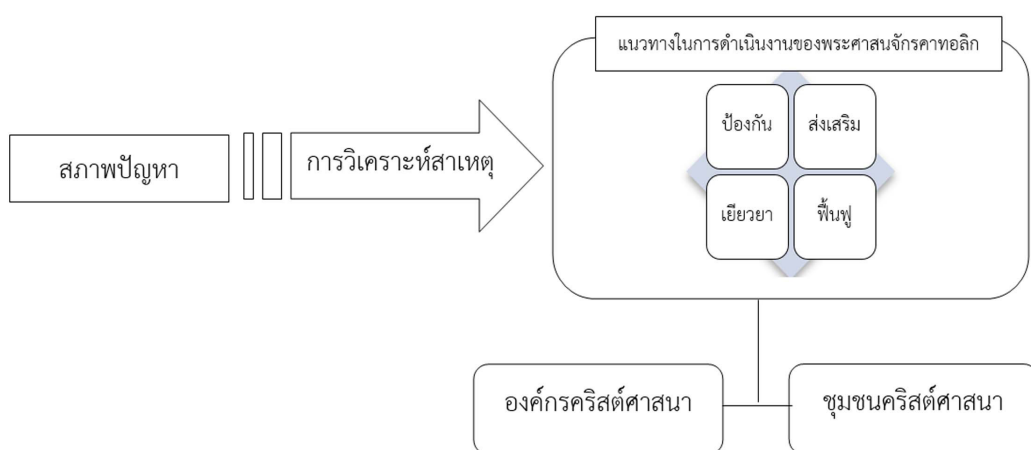
ประเด็น	เป้าหมายการพัฒนา		การบูรณาการ
	พระศาสนจักรคาทอลิก	การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ	การพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ
วิธีดำเนินการ	คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของแต่ละท้องถิ่น	ใช้แนวทางการบริหารการพัฒนาอย่างเป็นระบบ บูรณาการเป้าหมายของการพัฒนาในระดับ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน	สร้างสมดุลภาพในการพัฒนาโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับสากล

8.3 แนวทางการการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก

จากการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกและการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ คณะผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก ดังนี้

(1) เนื่องจากสภาพปัญหาด้านสังคมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาอย่างยั่งยืน แม้ว่าเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเป็นเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคม แต่ในระหว่างการบริหารการพัฒนาเพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เป็นเหตุนำไปสู่ปัญหาความยากจน อาชญากรรม การค้ามนุษย์ และความไม่เท่าเทียมกัน การดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกควรวิเคราะห์ถึงสาเหตุของสภาพปัญหาสังคมอย่างลึกซึ้ง และดำเนินการในทุกมิติของการพัฒนา ได้แก่ (1) การป้องกัน เพื่อมิให้สภาวะการณ์แห่งการพัฒนานำไปสู่ปัญหาสังคมในด้านต่างๆ (2) การส่งเสริม เพื่อสร้างเข้มแข็งให้แก่สังคม ให้มีความเข้มแข็ง รู้เท่าทันต่อสาเหตุของปัญหา และนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (3) การเยียวยาเมื่อสังคมเข้าสู่สภาพปัญหาแล้ว โดยมุ่งแก้ไขทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครัวเรือน ระบบ และโครงสร้างของสังคม และ (4) การฟื้นฟู เพื่อให้สมาชิกทุกคนของสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ช่วยให้สมาชิกทุกคนสามารถก้าวเดินไปด้วยกันบนกระแสของการพัฒนา

(2) พระศาสนจักรคาทอลิกควรตระหนักถึงความเข้มแข็งขององค์กรและชุมชนทางศาสนาของตน ที่มีโครงสร้างและศูนย์กลาง โดยยึดโยงอยู่กับความหมายใหม่ของพระศาสนจักรหรือประชากรของพระเจ้า ชุมชนศาสนาเป็นการรวมกันของหน่วยย่อยที่สุด อันได้แก่ สมาชิกของชุมชน ครอบครัว เครือข่ายทางสังคม และผู้นำทางศาสนา ดังนั้น การทำงานด้านสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกจึงควรเริ่มต้นจากการพัฒนาชุมชนคาทอลิกให้มีความเข้มแข็ง และเป็นสังคมที่บรรลุสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 2: แนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก

ที่มา: คณะผู้วิจัยสังเคราะห์จากผลการวิจัย

9. การอภิปรายและสรุปผลการวิจัย

9.1 การสรุปผลการวิจัย คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

(1) แนวคิดการพัฒนาของคาทอลิก เป็นการประกาศข่าวดีและการแพร่ธรรม โดยมุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม ในฐานะที่เป็นประชากรของพระเจ้า ขณะที่แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ เป็นการไตร่ตรองถึงคุณภาพชีวิตของมนุษย์และสังคมถึงการมีสุขภาวะที่ดี โดยพิจารณาจากองค์ประกอบพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ในทุกมิติ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอันเป็นทรัพยากรอันจำเป็นสำหรับการยังชีพของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์, ธรรมรัตน์ เรือนงาม, วชิศิลป์ กฤษเจริญ, ฟรังซิส ไรส์, นันทพล สุขสำราญ,
อภิสิทธิ์ กฤษเจริญ และ ศรัญญู พงศ์ประเสริฐสิน

(2) ความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายการพัฒนาของคาทอลิกและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ พระศาสนจักรคาทอลิกมีแนวคิดและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน อันเป็นคุณค่าแห่งพระวรสาร ซึ่งคุณค่าดังกล่าวส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนสังคมหรือการพัฒนาสังคมเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ องค์การและชุมชนคาทอลิกเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนางานของพระศาสนจักรด้านสังคม ช่วยเยียวยาและแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนา และนำพาสังคมระดับท้องถิ่นให้บรรลุสู่เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(3) แนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิก คือ พระศาสนจักรคาทอลิกควรวิเคราะห์ถึงสาเหตุของสภาพปัญหาสังคมอย่างลึกซึ้ง และดำเนินการในทุกมิติของการพัฒนา ได้แก่ การป้องกัน การส่งเสริม การเยียวยา และการฟื้นฟู

9.2 การอภิปรายผลการวิจัย คณะผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

(1) การส่งมอบคุณค่าแห่งพระวรสารสู่สังคม ทักษะของคณะผู้วิจัยเห็นว่า งานด้านสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกเป็นการดำเนินงานภายใต้แนวคิดการส่งมอบคุณค่าแห่งพระวรสารสู่สังคม เป็นกิจกรรมซึ่งแสดงออกซึ่งความรักและความเมตตาที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ อันเป็นหัวใจของคำสอนของคริสต์ศาสนา การทำงานด้านสังคมเป็นงานเมตตา สอดคล้องกับเอกสารความยุติธรรมในโลก ที่ “กระตุ้นให้พระศาสนจักรท้องถิ่นตีความคำสอนสังคมและปรับใช้ตามความจำเป็นของท้องถิ่น ถือว่าการปฏิบัติการเพื่อความยุติธรรมและการมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงโลกเป็นมิติหนึ่งของการประกาศพระวรสาร” (สลิมน ไชยเผือก, 20002) ดังนั้นเป้าหมายของการพัฒนาของคริสต์ศาสนาจึงมุ่งเน้นที่คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของสังคมโลก ประเทศชาติ และท้องถิ่น แม้จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ด้วยแนวคิดที่แตกต่างกัน วิธีดำเนินการที่แตกต่างกัน การจะทำให้บรรลุเป้าหมายอาจก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงบวกและความสัมพันธ์เชิงลบในบางมิติ งานด้านสังคมของพระศาสนจักรคาทอลิกจึงควรดำเนินไปด้วยความละเอียด รอบคอบ และมีความสัมพันธ์กับบริบทของแต่ละท้องถิ่น

(2) การเป็นองค์กรแห่งการทำงานด้านสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทศนะของคณะผู้วิจัยเห็นว่า ความเป็นองค์กรคริสต์ศาสนาตามแนวการบริหารการพัฒนาอย่างยั่งยืน จัดเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) องค์กรเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาสังคม ควบคู่ไปกับการบริหารการพัฒนาขององค์กรภาครัฐ นอกจากนั้น องค์กรคริสต์ศาสนายังจัดได้ว่าเป็นองค์กรที่ความมุ่งหมายสอดคล้องกับพันธกิจการพัฒนามนุษย์และสังคม ดังนั้น องค์กรคริสต์ศาสนาจึงควรกำหนดบทบาทของตนในการเป็นองค์กรแห่งการทำงานด้านสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติตามคุณค่าแห่งพระวรสาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดิแอส (Diaz, 2023) ที่เสนอแนะว่าควรมีความเชื่อมโยงระหว่างงานด้านสังคมของศาสนากับการพัฒนาสังคม ซึ่งจะช่วยให้มิติของการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น โดยการพัฒนาศคมควรรวมมิติทางด้านศาสนาเข้าไว้ด้วย

(3) การเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทศนะของคณะผู้วิจัยเห็นว่า ชุมชนคริสต์ศาสนาเป็นชุมชนที่สมาชิกมีความยึดโยงและผูกพันกันด้วยความเชื่อความศรัทธา ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีพลัง ความเป็นชุมชนทางศาสนาเป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญยิ่ง มีพลังมากกว่าชุมชนเชิงพื้นที่หรือชุมชนตามโครงสร้างการปกครองภาครัฐ ดังนั้น ชุมชนคริสต์ศาสนาจึงควรพัฒนาไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างต่อเนื่อง และควรพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ พรรัตน์ทิพย์ เพ็ชรวิจิตร และวัชร สีนธูประมา (2560) ที่ว่าพระศาสนจักรคาทอลิกและบุคลากรภายใต้พระศาสนจักรไทยแสดงให้เห็นความพยายามในการปรับตัวอย่างชัดเจนผ่านการทำงานแพร่ธรรม ซึ่งจะทำให้ชุมชนได้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

10. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) พระศาสนจักรคาทอลิกควรกำหนดให้คำสอนด้านสังคมเป็นพันธกิจแห่งการแพร่ธรรมของพระศาสนจักรในแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป็นการชี้นำสังคม สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการบริหารการพัฒนาของสังคมที่ส่งผลต่อปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกัน ทำลายศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ นำไปสู่ปัญหาของดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ด้วยกระบวนการดังกล่าว จะช่วยให้พระศาสนจักรระดับท้องถิ่นได้มีแนวทางในการกำหนดนโยบายในระดับภูมิภาคของตนต่อไป

2) พระศาสนจักรระดับท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายงานด้านสังคม โดยคำนึงบริบทของตน ด้วยการศึกษาลึกซึ้งถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารการพัฒนาและสภาพบริบททางวัฒนธรรมของตน เพื่อแสวงหาวิธีดำเนินการที่สอดคล้องและเหมาะสม โดยคำนึงถึงแนวคิดและเป้าหมายของการพัฒนาของพระศาสนจักรคาทอลิกเป็นสำคัญ

10.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) องค์กรคาทอลิกที่ทำงานด้านสังคม เป็นองค์กรที่มีพลังและมีความสำคัญยิ่ง ในฐานะเป็นเครือข่ายการพัฒนาร่วมกับภาครัฐ จึงควรนำนโยบายของพระศาสนจักรท้องถิ่นบูรณาการกับนโยบายการบริหารการพัฒนาของภาครัฐ และเสริมสร้างงานพัฒนาสังคมให้เหมาะสมกับบริบทของตน

2) ชุมชนคาทอลิก ควรทำงานด้านสังคมในฐานะเป็นพันธกิจแห่งการแพร่ธรรม ด้วยการดูแลเอาใจใส่สมาชิกภายในชุมชนของตน และร่วมแรงร่วมใจการพัฒนาชุมชนของตนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความรักความเมตตา ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้ถูกทอดทิ้ง ให้ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอ และสร้างสังคมแห่งความผาสุก

รายการอ้างอิง

- Bennich, T. et al. (2020). **Deciphering the scientific literature on SDG interactions: A review and reading guide.** Science of the Total Environment. 728(1), 7-10. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.138405>
- Caiado, R.G. Gusmao et al. (2018). **A literature-based review on potentials and constraints in the implementation of the sustainable development goals.** Journal of Cleaner Production. 198(1), 1276-1288. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.07.102>
- Diaz, Guidai. (2023). **Religion in social and spiritual development. A case study on five Christian churches in Vasjo, Sweden.** Linnaeus University.
- Downing, Raymond. (2016). **Christian involvement in Sustainable Development.** Christian Journal for Global Health, 3(1), 73-76.
- Gant, George F. (1979). **Development administration: Concepts, goals, methods.** The University of Wisconsin Press.
- Riggs, Fred W. (ed.). (1970). **Frontiers of Development Administration.** Duke University Press.
- Vogt, Markus. (2022). **Development postcolonial: a critical approach to understanding SDGs in the perspective of Christian social ethics.** Global Sustainability. 5(4), 1-9. <https://doi.org/10.1017/sus.2021.31>.
- Weidner, Edward W. (1970). **The Elements of Development Administration in Asia.** Duke University Press.
- จิรภา พุกษ์พาดี และวีระ สมบูรณ์. (2557). **ปัญญาชนคาทอลิกกับการพัฒนาสังคมไทย.** วารสารวิจัยสังคม. 37(2), 125 – 194.
- จิรภา พุกษ์พาดี. (2556). **ทฤษฎีการพัฒนาของคาทอลิกไทยหลังสังคายนาวาติกันครั้งที่สอง.** [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์, ธรรมรัตน์ เรือนงาม, วชิศิลป์ กฤษเจริญ, ฟรังซิส ไรส์, นันทพล สุขสำราญ,
อภิสิทธิ์ กฤษเจริญ และ ศรัณยู พงศ์ประเสริฐสิน

- ชนิดา บุญญาศิริรักษ์. (2545). **บทบาทของคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการพัฒนาในวิถีชีวิตของคนจนเมือง กรณีศึกษา ชุมชนแออัด เขตหนองแขม**. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษกร สุขแสน. (2557). **การบริหารการพัฒนา**. สำนักพิมพ์ศูนย์การศึกษาบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พรรณทิพย์ เพ็ชรวิจิตร และวัชระ สินธุประมา. (2560). **กำเนิดและพัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา: กรณีศึกษาพระศาสนจักรคาทอลิกและองค์กรพัฒนาเอกชนคาทอลิกไทย (ค.ศ. 1950-2000)**. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 25(47), 283-303.
- ศุภกานต์ แก้วพิรา. (2561). **มิติเชิงประชาสังคมขององค์กรทางศาสนาในการช่วยเหลือผู้อพยพ**. วารสารธรรมศาสตร์. 37(3), 79-98.
- สยาม อรุณศรีมรกต และยงยุทธ วัชรดุลย์. (2559). **เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการของสหประชาชาติเพื่อโลกอนาคต**. วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย. 11(3), 1-7.
- สีลม ไชยเผือก. (2002). **คำสอนด้านสังคมของพระศาสนจักร**. การพิมพ์คาทอลิกประเทศไทย.
- อนุชา ไชยเดช. (2562). **ความรักคือคำตอบ รวมบทเทศน์ สมณดาร์ส สมณโอวาทของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิส โอกาสเสด็จเยือนราชอาณาจักรไทย 20-23 พฤศจิกายน 2019**. สื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย.